

do■co_мо_мо_србија

међународна радна група за
документацију и заштиту
грађевина, места и целина
модерног покрета

Минимални документациони досије 2003

Саставила: национална радна група Србије

0.1 ФОТОГРАФИЈА ОБЈЕКТА



- 0.1. **Наслов фотографије**
Чехословачко посланство у Београду
- 0.2. **Извор**
Фототека Ивана Р. Марковића
- 0.3. **Датум**
1931. година

Шифра у локалној бази података
ADM-RS-011-a-0002

1. ИДЕНТИТЕТ ОБЈЕКТА

1.1.	Данашњи назив објекта Амбасада Чешке Републике	3
1.2.	Варијантни или претходни/оригинални назив Чехословачко посланство у Београду	4
1.3.	Назив улице и број Булевар краља Александра 22	5
1.4.	Град Београд	6
1.5.	Општина Врачар	7
1.6.	Поштански број 11000	8
1.7.	Држава Република Србија (изграђено у Краљевини СХС)	9
1.8.	Позиција у оквиру глобалног позиционог система 44°48'34.88"N, 20°28'00.5"E	10
1.9.	Класификација/типологија ADM – администрација: дипломатско представништво (Амбасада) Чешке Републике у Београду	11
1.10.	Статус и датуми заштите Зграда ужива статус споменика културе под претходном заштитом као део просторне културно-историјске целине (ПКИЦ) Подручје уз Булевар краља Александра	12

2. ИСТОРИЈАТ ОБЈЕКТА

2.1.	Оригинални нацрт/намена Пројекат зграде амбасаде урађен је у Прагу 1920. године према затраженој оригиналној спецификацији Министарства иностраних послова Чехословачке. Намена објекта је морала да задовољи различите критеријуме административно-стамбеног карактера, односно просторија за смештај канцеларија и становање запослених особа у амбасади.	13
2.2.	Датуми: наруџбина/завршетак Пројекат је наручило Министарство спољних послова Чехословачке Републике 1919. године за потребе изградње посланства у престоници Краљевине СХС. Грађевински радови су започети почетком 1921. године, а довршени су 1922. године. Исте године је зграда усељена и почела је са радом.	14
2.3.	Пројектанти архитектуре и други пројектанти Аутор здања Чехословачког посланства је чешки архитекта Алојз Мезера. Он је том тренутку био овлашћени пројектант Министарства спољних послова	15

Чехословачке Републике. Архитекта Мезера је активно учествовао у изради нацрта за објекат, као и за све појединачне предмете из покретног и непокретног мобилијара у згради.

- 2.4. **Остале особе или догађаји везани за објекат** 16
У периоду између 1922. до 1941. године зграда Чехословачког посланства је имала сталну намену.
У великој трпезарији је 17. априла 1941. године Краљевина Југославија потписала капитулацију.
- 2.5. **Значајне измене са датумима** 17
Предњи део зграде у Булевару краља Александра је изграђен до 1922. године, али је део са два бочна крила у унутрашњем дворишту довршен почетком четврте деценије 20. века. Непосредно након Другог светског рата са главне фасаде је уклоњен велики бронзани грб Републике Чехословачке. Током 2015. године је враћен на првобитно место. Већи део покретног инвентара у амбасади је уклоњен и замењен новим током последње велике адаптације зграде 80-их година прошлога века. Том приликом је формирана библиотека амбасаде у сутерену. Од 2010. године у амбасаду су постепено враћани делови пронађеног намештаја, расвете и украсних предмета. До почетка 90-их година постојао је и базен, а онда је затрпан и претворен у паркинг. Није познато да ли је према оригиналним плановима у дворишту зграде пројектован.
- 2.6. **Данашња намена** 18
Данашњи власник је Чешка Република.
- 2.7. **Постојеће стање** 19
Зграда је у одличном стању. Зграда није рушена, девастирана нити је трпела радикална оштећења или обимније реконструкције од 1922. године до данас, осим што су дограђена два бочна крила зграде и трећи спрат у унутрашњем дворишту. Главне просторије репрезентативног дела ентеријера (свечана сала на првом спрату, централно степениште и друго) у потпуности су очуване.

3. ОПИС

- 3.1. **Општи опис** 20
Зграда иностраног дипломатског представништва Чешке Републике у Београду интерполирана је у градски блок и поседује слободну главну и дворишну фасаду са бочним крилима. Објекат поседује једну подземну етажу, високо приземље и два спрата, док је трећи спрат сагледив само из унутрашњег дворишта. Главном фасадом доминира трозонална хоризонтална подела на рустично обликовано приземље, затим уједначену архитектонику два спрата и истакнути завршни венац којим на средишњем делу доминира (данас) грб Чешке Републике. Подвојена обрада три зоне евоцира бледе одјеке ренесансних палата са наглашеним рустик квадерима у приземљу и пластично наглашеним првим спратом са централним балконом који се протеже ширином средишњег ризалита са девет оса прозорских отвора. Форма је компактна и стереометријски обликована на принципима равних линија, чистих површина и благог смењивања пуног и празног без дубоких сенки. Фасаде у унутрашњем дворишту (задња фасада и бочне) не емитују конкретно ни један стилски правац нити дух градње усмеравајући се превасходно на утилитарни карактер овог дела објекта намењеног канцеларијама и становима за смештај особља амбасаде.

У значајно репрезентативнијој конотацији, обликовање ентеријера одговара волуметријском обликовању главне фасаде. Пространи улазни хол акцентује двокрако свечано степениште којим доминира вертикала светларника усмереног према унутрашњем дворишту. Комплетном ширином ризалита на првом спрату се пружа ходник који спаја најрепрезентативније просторије на овој етажи: дрвени салон, дамски салон, свечану салу и велику трпезарију. Процентуално већи део оригиналног покретног мобилијара је сачуван и од 2014. године враћен у просторије у којима се налазио до 1941. године, док је непокретни део мобилијара (столарски комади, лустери, фиксирана огледала, тела расвете, мермерна оплата и др.) остао нетакнут до данас. На осталим спратовима преовладава искључиво утилитарни карактер без декоративних облика уређења ентеријера.

- 3.2. **Конструкција** 21
- Основна конструкција објекта изведена је на комбинованом Herbst систему носеће конструкције и армиранобетонских носача, што је омогућило превладавање великих распона просторија улазног хола, свечане сале и главног степеништа. Све фасаде су покривене малтерном оплатом високог квалитета.
- 3.3. **Контекст** 22
- Здање Чехословачког посланства мора се посматрати превасходно у урбанистичком контексту који је био одређен и положајем, односно близином суседних објеката Парламента, Старог и Новог двора као и оближњег Руског посланства. Ова јединствена дипломатско-државничка целина је сасвим извесно емитовала веома значајну метафору конектибилности три нације (Руске, Југословенске, Чехословачке), као и значај и једног и другог страног представништва у Београду током периода између два светска рата. Примарна вредност зграде амбасаде Чешке Републике се са данашњег аспекта, а сагледана кроз призму историјских дешавања и формирања Мале антанте, мора посматрати, пре свега, кроз политички контекст.

4. ВРЕДНОВАЊЕ

- 4.1. **Техничка вредност** 23
- Имајући у виду историјски, друштвени и културни значај, зграда амбасаде Републике Чешке данас заузима једно од најистакнутијих места у перспективи развоја целине око Пионирског парка као једина наменски пројектована и изграђена амбасада у близини Парламента. У том, али и ширем контексту, њена вредност је немерљива и није подложна мерним вредностима нити принципима материјалне евалуације.
- 4.2. **Друштвена вредност** 24
- Принципи на којима је поникла идеја о изградњи монументалног здања амбасаде Чешке Републике је јединствена имајући у виду да је ван територије (тада) Чехословачке изграђено само још три наменски пројектована представништва ове републике током периода између два светска рата. Тиме се јасно ставило до знања *urbis et orbis* о величању пријатељских односа две државе - Краљевине СХС и Републике Чехословачке. Ова сарадња, поникла на политичкој и економској основи, током међуратног периода је обogaћена и друштвеном разменом стручних кадрова из различитих области културе и научно-образовног апарата. Изградња амбасаде је истовремено потврдила добре међународне односе крунисане оснивањем „Чешко-Југословенске лиге“ два братска

словенска народа. Данас, амбасада Чешке Републике у Београду неподвојено подстиче сарадњу са Републиком Србијом у свим аспектима са подједнаким ентузијазмом као и пре Другог светког рата.

- 4.3. **Културна и естетска вредност** 25
- Архитектура зграде амбасаде Чешке Републике у Београду емитује оригинална стремљења тренутно актуелног рондокубизма опште прихваћеног у Чехословачкој престоници. Захватајући највећи део градитељског опуса архитекте Мезере, рондокубизам је на згради амбасаде у Београду био подложнији псеудокласичистијој верзији утемељеној на строгој подели маса и површина, симетрији, равним линијама и мирним површинама, које ненаметљиво симулирају неокласично конциповано прочеље. Више еклектичка варијанта псеудокласичног рондокубизма главне фасаде приказане у обликовању ентеријера, а нарочито еклектичким нијансама обраде покретног мобилијара тела расвете, намештања, украсних предмета и др. Иако је примарна форма утилитарног карактера, ентеријер здања амбасаде не делује хладно и одбојно, већ достојанствено и унапред опомиње посетиоца да се ради о објекту управног карактера. Овоме је нарочито важно придодати историјску чињеницу о учешћу архитекте Мезера у пројектовању објекта, али и сваког његовог детаља чиме се наметнуо као тоталдизајнер.
- 4.4. **Историјска вредност** 26
- Амбасада Чешке Републике је као и током међуратног периода, тако и данас, емитовала неподвојене братске односе међу словенским, чешким и српским народом, кроз различита партнерска дешавања и заједничка учествовања која су била прекинута током периода између 1941. до 1990. године. Формирајући јединствену урбано-дипломатску целину у корелацији са Парламентом, Новим и Старим двором у непосредној близини, као и са палатама Министарстава у Улици кнеза Милоша, зграда амбасаде Чешке Републике припада јединственој историској и амбијенталној целини Београда.
- 4.5. **Генерална оцена** 27
- Изградња Посланства Чехословачке Републике, данас амбасаде Чешке Републике, почетком међуратног периода, а пре формирања Краљевине Југославије, имала је великог утицаја на учвршћивање политичког положаја Београда на политичкој мапи Европе почетком треће деценије 20. века. Развијањем билатералне сарадње и развојем културних веза које су у једном тренутку превазилазиле сва очекивања обе стране, сместиле су посланство у епицентар свих дешавања југословенско-чешких веза, међу којима је од нарочитог значаја била архитектонска школа и размена студената архитектуре између Прага и Београда. Отуда се зграда амбасаде Чешке Републике, осим непроцењиве архитектонске вредности специфичне подврсте чешког рондокубизма као једног од изузетно ретких примера сачуваног у изворном стању у овом делу Европе, мора посматрати преваходно са друштвеног, односно културног и политичког аспекта као споменик једног пријатељства, сарадње и разумевања два народа.

5. ДОКУМЕНТАЦИЈА

- 5.1. **Главне референце** 28
1. Марковић, Иван Р., Боровњак, Ђ. и Путник, Владана: Чешко-српске везе у архитектури Београда 1863-1941. Каталог изложбе 1, Етнографски

музеј, Београд, 2014.

2. Дамљановић, Тања: *Чешко-српске архитектонске везе 1918-1941*.
Републички завод за заштиту споменика културе, Београд, 2004.

5.2.	Визуелни материјал у прилогу Фототека Ивана Р. Марковића	29
5.3.	Подносилац извештаја/датум Иван Р. Марковић, децембар, 2016.	30